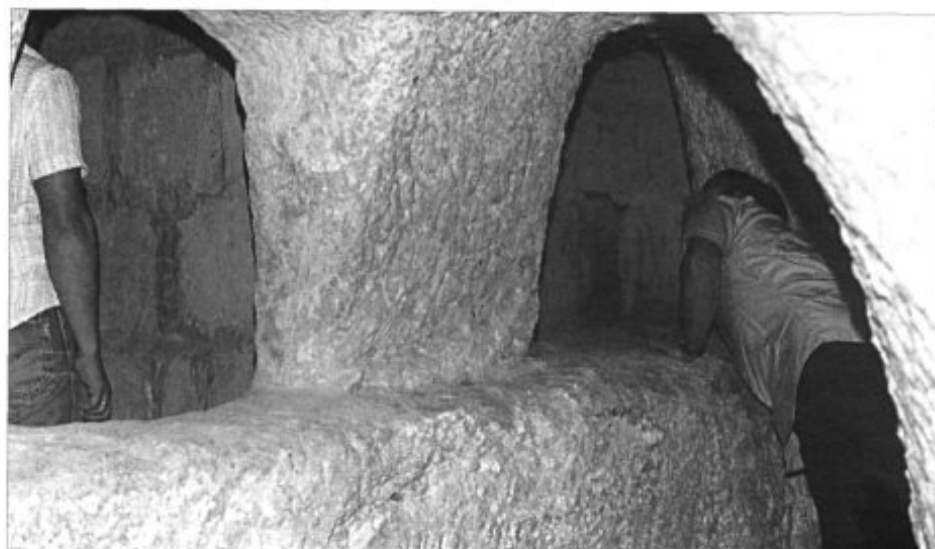

flor de card

Sant Llorenç des Cardassar * Maig de 1997 * núm. 238

Associacions

Amb l'objectiu de trobar-se fora de la jornada laboral amb altra gent de les mateixes afeccions, en el darrer quart de segle han nascut a Sant Llorenç un bon grapat d'associacions culturals i esportives. Algunes han tengut una llarga durada i d'altres una vida efimera, depenent, com sol passar en cada cas, de l'empenta dels capdavanters; també les que han sobreviscut han patit alts i baixos, ja que aquestes coses cansen i els temps que s'hi vol o s'hi pot dedicar varia al llarg dels anys.

Actualment consideram que, en conjunt i salvant excepcions, ens trobam en hores baixes. D'una banda, en l'aspecte cultural s'ha muntat o intentat muntar tres organitzacions: *Sol i de dol*, *Lleure a lloure* i, recentment, l'*Obra Cultural Balear*. Les dues primeres tingueren una certa durada i un volum considerable d'activitats, però dissortadament ja han desaparegut; la darrera ni tan sols ha aconseguit partir tot i que el propi president de l'OCB en va fer la presentació al saló d'actes de l'Ajuntament. No sabem si precisament això hi pot influir, però les activitats que surten o estan recolzades per les institucions polítiques, -i ho deim per l'Ajuntament- moltes vegades no tenen la durada que els seus integrants havien previst, a no ser que estiguin incentivades econòmicament; per ventura un puntet de protesta i d'anar contracorrent ajuda al manteniment de la iniciativa, pel que suposa de reforçament de la pròpia identitat.

Un altre aspecte que potser també afebleix aquestes iniciatives és el del cada vegada major individualisme de la gent. Estam tan bé dins canostra que no cal sortir al carrer per satisfer les nostres necessitats: disposam d'una ampla oferta televisiva, bons equips de música, comença a estendre's Internet... i si no basta, tenim un bon cotxe per anar-nos-ne a un altre lloc a passar el temps. No estam en contra, naturalment, d'aquestes coses, però és evident que no afavoreixen la necessitat de relacionar-se amb els altres.

I tampoc no és tan fluïda com caldria la relació entre les mateixes associacions. Quan s'organitza un acte només hi assisteixen els propis associats i poca gent més, el que evidencia l'escàs interès envers allò que ofereixen els altres. Tots hem pogut comprovar la poca assistència de públic a les conferències o concerts, tot i que hi ha diverses associacions culturals, un centre de cultura municipal i una banda de música amb un gran nombre d'integrants.

L'excepció potser només la registren els funerals, o millor dit, l'aspecte social de la cultura funerària, ja que sol esser infinitament superior el nombre de persones que donen el condol als familiars que els qui després es queden a l'acte religiós.

Deu esser cosa dels temps, que sempre canvien.

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar (Mallorca)

Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36

Telèfon: 569119

Publicitat: Maria Galmés * Telèfon: 569509

Maig de 1997

Número 238

Dipòsit legal: 765-1973

Edita: Associació cultural Flor de Card

Imprimeix: Gràfiques Muntaner (Manacor)

Director: Josep Cortès Servera

Consell de Redacció: Felip Forteza
Guillem Quina
Joan Santandreu
Guillem Soler

Col·laboren

Josep Cortès	S ^a M ^a de Bellver Portada
	Llibres 3
	Santa Maria de Bellver 5
	Tal dia com avui 19
	Cables 24
Pere Fiol	La bul·la 6
Ignasi Umbert	Auditori 7
Guillem Pont	Els 4 clotets 8
Diversos	Batec 9
Nicolau/Simonet	Demografia 10
Carme Sánchez	Lira d'Or 11
Jerònia Quetgles	Matances d'estels 12
Lalia Cardona	Bajo esta lluvia... 13
Jaume Galmés	Retorn 13
Pere Galmés	tchouki 14
Sebastiana Galmés	Carxofes 14
Llodrà/Umbert	Zona costanera 16
Pere J. Santandreu	Durham 18
Sheffield	Comunicat 19
Serveis Socials	No al tabac 20
Ramon Rosselló	Història 21
Maria Galmés	Si lleu... 22
	Comptabilitat
Xesc Umbert	El temps 23
Bel Nicolau	Distribució

El dia 1er de juny, després de la processó del Corpus i davant un nombrós públic interessat, es va presentar a la sala d'exposicions de Sa Nostra el segon llibre de Isabel Muñoz Carrión, també coneguda dins els ambients escolars com la *senyoreta Nelly*.

Guillem Pont, el presentador del primer llibre de l'autora -*La primavera es azul*, 1991- fou l'encarregat d'obrir l'acte per donar pas directament a Josep Mateos, que féu una detallada exposició de *Haces de luz*, l'aplec de poemes que aquell dia veia la llum públicament.

Tot seguit va agafar la paraula na Isabel i va cloure l'acte el batle de Sant Llorenç, Mateu Puiggròs.

El llibre, prologat pel ja desaparegut escriptor Josep Maria Palau i Camps -amic de la família i també afincat a Mallorca-, està dedicat a la seva filla i es divideix en quatre parts: Estío, Vivencia y existencia, Sensaciones y colores y Abstracciones. Segons paraules del presentador i també de l'autor del pròleg, parla de l'amor a la seva filla, de la importància que la mar Mediterrània ha tengut en l'autora, dels colors i de la naturalesa amb paraules sòlides i senzilles, sense abusar de les metàfores.

Per gentilesa de l'autora el llibre

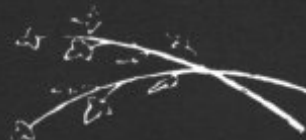
es va regalar a tots els assistents a l'acte.

Isabel María Muñoz Carrión va néixer a un poble de la província d'Almeria (Lubrin) i va cursar la carrera de mestra a la pròpia capital i a Córdoba. Posteriorment es va traslladar a Granada on es va llicenciar en Filosofia i Lletres.

L'any 1968 va venir a viure a Mallorca i uns anys més tard va agafar la plaça de mestra a l'escola llorençina. Va aprofitar l'avinentsa de l'acte per acomiadar-se de la seva professió, ja que a partir d'aquest estiu ha decidit jubilar-se voluntàriament.

ISABEL MARIA
MUÑOZ CARRION

HACES DE LUZ

Esperem que una part del temps lliure que podrà gaudir a partir d'ara el dediqui a la literatura. Enhorabona.

Josep Cortès

STILOIMATGES

El dia 14 d'abril de 1998 farà 750 anys que el Papa Inocenci IV va promulgar una bul·la en la qual donava caràcter oficial a una sèrie d'esglésies rurals que havien anat sorgint a Mallorca entre el 1230 i 1246, bastides pels repobladors cristians. Una d'aquestes esglésies era Santa Maria de Bellver, la mateixa que, segons els investigadors, es troba encara ara a la possessió de Son Vives, si bé en un estat de conservació més defectuós del que caldria.

Ens trobam, per tant, a un any vista de celebrar un aniversari importantíssim en la nostra història com a comunitat: el que fa referència als primers pobladors de la contrada d'ençà de la Conquesta de Mallorca. Molts anys abans hi havia hagut una altra comunitat als voltants de l'església paleocristiana de Son Peretó, i posteriorment, en el segle XIV es va fundar l'actual nucli urbà amb l'església de Sant Llorenç; aquesta vegada, amb la bul·la, significà la legalització d'un temple que havia servit per aglutinar la gent que espontàniament s'havia anat establint al nostre avall. Es tracta, per tant, d'una de les nostres arrels més profundes.

Vegem el que diu Antoni Riera a

Aspecte exterior de Santa Maria de Bellver

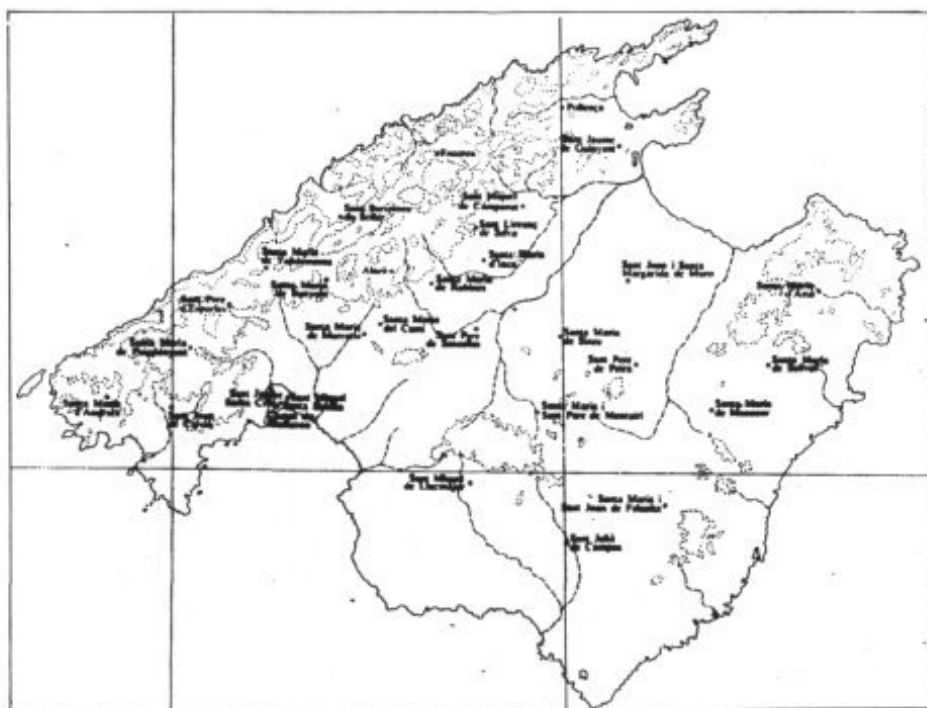
l'Atlas de les Illes Balears, on també hi va publicar el mapa adjunt:

LES PRIMERES ESGLÉSIES MALLORQUINES, SEGONS LA BUTLLA D'INNOCENCI IV, DE 1248

Acabat el repartiment de Mallorca, tant el rei com els magnats varen procurar atreure cap a llurs terres insulars la mà d'obra necessària per a asse-

gurar la seva explotació i defensa mitjançant la concessió de contractes agraris molt favorables al camperol. Paral·lelament, la monarquia i la Santa Seu, a fi d'estimular l'afluència de pobladors cap al nou enclavament insular, atorgaren a tothom que s'intal·lés a Mallorca importants avantatges fiscals, socials, polítics i espirituals.

Els pobladors -de procedència molt diversa, entre els quals sobresortien els catalans, seguits dels occitans i dels italians s'espargiren, amb densitat desigual, al llarg de les diverses contrades rurals de l'illa. A poc a poc, a fi d'atendre llurs necessitats religioses, anaren sorgint, al mig dels camps de conreu, una sèrie d'esglésioles. Aquests temples, de dimensions reduïdes i d'una gran simplicitat constructiva, s'edificaren entre el 1232 i el 1247, puix que Innocenci IV els va acceptar i legalitzar el 12 d'abril de 1248. La butlla en qüestió no és una acta fundacional, sinó la mera ratificació per la Santa Seu de les estructures eclesiàstiques improvisades a Mallorca pels nous pobladors. Com es pot apreciar al mapa, aquestes primeres esglésies no es distribueixen d'una forma equilibrada per tota la part forana de l'illa. Coexisteixen àrees de condensació de temples

Interior de l'església

-les contrades del Pla- amb àrees de dispersió -la serra de Tramuntana, el Migjorn i tota la franja litoral- cosa que reflexa la desigual distribució de la població a la zona rural de Mallorca en aquella època.

Ramon Rosselló, a la seva Història de Sant Llorenç des Cardassar (segles XIII-XVI), també parla de la nostra església:

Tot d'una després de la conquesta catalana de l'any 1229, els nous pobladors, cristians com eren, anaren aixecant petites esglesioles escampades per tota l'illa. Aquests edificis, senzills i rústics, eren molt semblants als uns dels altres, formats per uns arcs apuntats que sostenien un sòtil de dos vessants compost per bigues i fustes i cobert de teules.

Sembla que el primer oratori de Sant Llorenç va esser aquell del qual encara es conserven restes a la possessió de Son Vives, de característiques quasi idèntiques al de Bellpuig d'Artà. Tenia per titular Santa Maria, devoció que aleshores estava molt estesa.

L'any 1236 el paborde de Tarragona, Ferrer de Pallarès, organitzà les parròquies de Mallorca i constituí a

cada una un rector i un capellà o vicari. De la seva part el rei i magnats assignaren una part dels delmes per al sosteniment d'aquests clergues.

Dos anys després fou elegit i consagrat el primer bisbe de Mallorca i la diòcesi no havia de dependre del metropolità de Tarragona o Barcelona sinó que havia d'estar subjecta directament a la Santa Seu. És per això que el papa Innocenci IV amb la tan coneguda i citada bul·la de 1248 posà

Detall d'una finestra

davall la seva protecció i la de Sant Pere totes les parròquies de Mallorca amb les seves propietats, en la qual bul·la són citades les esglésies de Santa Maria de Bellver i Santa Maria de Manacor.

Encara que tengués per titular Santa Maria també hi rebia culte Sant Llorenç amb el corresponent altar: el mes d'agost del 1282 Arnau Figuerola deixava, en testament, 12 diners a l'altar de Sant Llorenç de Bellver.

A dos pergamins amb data de 1287 és anomenada l'església de Bellver: Bernat Carrió i muller Valença varen vendre per 80 lliures al seu germà Guerau Carrió el rafal que tenien vora l'església de Bellver, («juxta ecclesiam de Belveer»), el qual confrontava amb terres de Romeu Blanquer (Sa Blanquera?) i Rafalgar. L'altre document del mateix any diu que Guerau Carrió habitador d'Artà, va vendre a Romeu Blanquer la meitat de l'alqueria Borabe que juntament amb el seu germà Bernat Carrió havia comprada a Na Barcelona, muller de Romeu Blanquer, germana de Miquel de Berga (Son Berga). Al mateix temps li va vendre un altre rafal «in quo ecclesia Sancte Marie de Belveer sita et hedificata est», confrontant amb el rafal del comprador, terres que foren de Vidal Binimelis. També li va vendre un moli que havia estat adquirit a Bernat Pardines i muller Saura (Son Vives), tot per preu de 72 lliures.

Per tal de planificar l'aniversari de la millor manera possible, a darreries del mes passat i a iniciativa del rector, Joan Font, se celebraren diverses reunions entre membres del Consell Parroquial i l'Ajuntament, amb l'objectiu de formar una comissió a la qual s'hi integrarien representants de totes les entitats locals, llorencines i carrioneres, que estassin disposades a col·laborar en l'organització dels actes.

Seguirem informat de les passes que doni la comissió i de les propostes que vagin sorgint.

Text i fotos de Josep Cortès

Inocentius Episcopus, servus servorum Dei. Venerabili fratri...

Episcopo Maioricarum, salutem et Apostolicam benedictionem. Cum a nobis petitur quod iustum est et honestum, tam vigor equitatis, quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducat effectum. Ea propter tuis iustis postulationibus grato concurrentes assensu, ecclesiam Maioricarum, ad Romanam ecclesiam, nullo medio pertinente, cum ecclesiis, castris, villis, hominibus, possessionibus et aliis bonis, quae in praesentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum iustis modis praestante Domino poterit adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti patrocinio communibus: nomina praedictorum bonorum praesentibus inseri facientes, quae talia sunt: in civitate Maioricarum S. Eulaliae, S. Crucis, S. Jacobi et S. Michaelis ecclesiae, cum omnibus pertinentiis earundem; S. Andreae, S. Antonii et S. Mariae Magdaleneae monasteria cum capellis dependentibus ab eisdem, et omnibus pertinentiis eorundem; in diocesi vero Maioricarum S. Mariae de Barraxino, S. Mariae de Camino, de Olezono, S. Mariae de Rubines et S. Petri de Censelis ecclesiae cum omnibus pertinentiis earundem; S. Mariae de Incha, S. Laurentii de Silver, S. Michaelis de Campaneto, de Potentia, de Scorchia et S. Jacobi de Guinyent ecclesiae cum omnibus pertinentiis earundem; S. Johannis et S. Margaritae de Muro, S. Mariae de Artano, S. Mariae de Belveher, S. Mariae de Monachor, S. Mariae et S. Johannis de Filinig ecclesiae cum omnibus pertinentiis suis; S. Juliani de Campos, S. Mariae et S. Petri de Montuerti, S. Michaelis de Lucomaiori, S. Maria de Xisneu, S. Petri de Petra, S. Mariae de Bunyola, S. Bartholomei de Soler et S. Mariae Vallis de Mossa ecclesiae cum omnibus pertinentiis suis; S. Petri de Sporles, S. Mariae de Podio pungenti, S. Johannis de Caviano et S. Mariae de Andraix ecclesiae cum omnibus pertinentiis earundem; domus possessiones et redditus quos habet in territorio civitatis praedictae; possessiones et redditus quos habet in territorio de Barrachino, de Cavapossa, de Incha, de Muro, de Isneu, de Petra, de Artano, de Campos et de Montuerti villarum; molendina quae habet in civitate ac diocesi Maioricensi; possessiones et redditus quos habet in territorio Potentia, de Guinyent, de Monachor, de Filinig, de Podio pungenti, de Caviano et de Andrax villarum; possessiones et redditus quos habet in territorio de Montanis, de Silver, de Sporles, de Caneto et de Bunyola villarum, et pars quam habet in villa de Potentia, Nulli ergo omnino hominum liceat, etc. Si quis autem hoc attemptare etc. Datum Lugduni XVIII. kal. maii, pontificatus nostri anno quinto.

Copiada de: Villanueva, Jaime. *Viage Literario a las Iglesias de España*. Tom. XXI, pàgs. 288-289

(Segons em digué don Llorenç Pérez, l'original es troba en S.I. a LV, T. III, núm. 20 Catàleg 13456)

Inocenci, bisbe, servent dels servents de Déu, al venerable germà bisbe de Mallorca li desitja la salut i li dona l'Apostòlica benedicció.

Havent-nos estat demanat el que és bo i just tant per la força de l'equitat com per l'ordre que ve de la raó i també perquè la sol·licitud del nostre ministeri faci arribar els seus efectes allà on pertoca. Per aquesta raó i degut a les teves justes peticions ens hi avenim de tot cor i acceptam, sense cap punt de dubte, sota la nostra protecció i la de Sant Pere, l'Església de Mallorca amb els seus temples, castells, viles, homes, propietats i altres béns que actualment té i els que, de bona manera i amb l'ajuda de Déu, pugui tenir en el futur, i amb aquest escrit manifestam el dit patrocini.

Ara expressarem els noms dels dits béns i són: En la Ciutat de Mallorca les esglésies de Sta. Eulalia, Sta. Creu, Sant Jaume i Sant Miquel amb totes les coses que tenen. Els Monestirs de Sant Andreu, Sant Antoni i Sta. Maria Magdalena amb totes les capelles d'ells depenents i totes les coses que les pertocuen. A la pròpiament dita diòcesi de Mallorca (Part Forana) les esglésies i tot el que les pertoca de Sta. Maria de Marratxí, Sta. Maria del Camí, d'Alaró, Sta. Maria de Rubines i Sant Pere de Sencelles. Les esglésies i tot quant les pertoca de Sta. Maria d'Inca, Sant Llorenç de Selva, Sant Miquel de Campanet, de Pollença, d'Escorca i Sant Jaume de Guinyent (Alcúdia). Les esglésies i tot el que les pertoca de Sant Joan i Sta. Margalida de Muro, Sta. Maria d'Artà, Sta. Maria de Bellver (Sant Llorenç), Sta. Maria de Manacor, Sta. Maria i Sant Joan de Felanitx; les esglésies i totes llurs pertinences de Sant Julià de Campos, Sta. Maria i Sant Pere de Montuïri, Sant Miquel de Llucmajor, Sta. Maria de Sineu, Sant Pere de Petra, Sta. Maria de Bunyola, Sant Bartomeu de Sòller i Sta. Maria de Valldemossa. Les esglésies i totes llurs pertinences de Sant Pere d'Esporles, Sta. Maria de Puigpunyent, Sant Joan de Calvià i Sta. Maria d'Andratx: cases propietats i rèdits que té en el perímetre de dita Ciutat; propietats i rèdits que té a les viles de Marratxí, Canarrossa, Inca, Muro, Sineu, Petra, Artà, Campos i Montuïri; el dret de moldre que té a la Ciutat i a la Part Forana; els rèdits i les propietats que té en el territori de les viles de Pollença, Alcúdia, Manacor, Felanitx, Puigpunyent, Calvià i Andratx: Propietats i rèdits que té en el territori de les muntanyes de les viles de Sòller, Esporles, Canet i Bunyola i la part que té a la vila de Pollença.

Que ningú baix de cap concepte s'atrevesqui etc.

Si qualcú volgués anar en contra de lo estipulat etc.

Donat a Lió devuit dies abans del primer de Maig (14.04) l'any cinquè del nostre pontificat.

Inocenci IV, Sinibald Fieschi, fou papa de 1243-1254

Miniatura del Llibre dels Privilegis que representa el papa Innocenci IV

Pere Fiol i Tornà
Rector de Muro

Per què un auditorium a Cala Millor?

Aquests darrers mesos els principals diaris de la nostra comunitat s'han fet ressò de la presentació a la conselleria de Turisme del projecte d'un edifici polivalent per construir a Cala Millor, i que han denominat *auditorium*. Flor de Card, en el seu editorial del mes passat, també se'n feia ressò, i si bé no tenia una posició en contra tampoc semblava tenir-la massa favorable.

La veritat és que no és massa fàcil d'entendre per la gent que no viu directament dins el món del turisme que a un lloc com Cala Millor, on les senyes d'identitat encara no estan gaire definides, s'hagi de fer una despesa tan important com el que es diu que ha de costar un edifici com aquest. Per això caldria fer una mica d'anàlisi del perquè el sector hotelier demana un edifici com aquest.

Certament, el sector hotelier ja fa molts d'anys que cada vegada que tenia l'oportunitat, ja fos davant autoritats locals o davant dels diferents governs de la Comunitat, demanava l'ajut per construir aquest auditorium. La resposta era sempre la mateixa: presentau un projecte i quasi segur que tindreu el nostre suport. Però el sector hotelier -en aquest cas l'Associació Hotelera Badia de Cala Millor com a entitat representativa de tot o quasi tot el sector- no disposava dels mitjans econòmics suficients per iniciar un projecte d'aquesta envergadura, i per tant només amb el suport de l'Ajuntament el projecte podia anar endavant.

A rel del nou pla d'embelliment que impulsà la Conselleria de Turisme, l'Associació Hotelera i l'Ajuntament començaren a discutir i estudiar la possibilitat de dur endavant aquest projecte tant de temps esperat. Es tractava de cercar la forma de finançar un projecte important. L'Associació estava disposada a col·laborar amb una quantitat important; la Conselleria, a través del seu Pla especial, finançaria el 60%; la resta es

faria i es farà a través de contribucions especials, excepte una petita quantitat que per llei ha d'aportar l'Ajuntament.

Però per què un edifici d'aquestes característiques a Cala Millor? Aquesta és per ventura la pregunta clau. El sector hotelier de Cala Millor, des de fa set o vuit anys, es va decidir clarament per la qualitat de l'oferta hotelera, i així durant aquests darrers anys hem vist com la quasi totalitat dels hotels d'aquesta zona turística s'han renovat totalment, molts fins i tot han augmentat la seva categoria. Actualment a la zona ja hi ha 6 establiments de 4 estrelles i un altre en projecte, això vol dir que a poc a poc es va canviant el tipus de client: es passa d'un client de classe mitja-baja a un client de classe mitja-alta, i això comporta unes noves demandes de serveis. No fa massa mesos que un col·lectiu volia celebrar el seu congrés a Cala Millor, però per això demanava que es posàs a la seva disposició una sala amb capacitat per unes dues-centes persones. No va poder ésser. Cala Millor no disposava ni disposa per ara d'un local d'aquestes característiques, i això va suposar perdre una quantitat d'estances importants. Aquest congrés es va celebrar a Ciutat.

Actualment, és de cada vegada més usual que les empreses o col·lectius socials celebrin les seves reunions anuals a la nostra Illa. Els baixos costos dels medis de comunicació dels diferents països europeus amb la nostra illa fan que cada dia sia més fàcil organitzar les seves reunions i que els suposi una despesa extra a les empreses organitzadores que, al mateix temps, poden gaudir d'un temps meravellós, cosa que en el seus països no tenen.

Ens agradi o no, la nostra illa està destinada a viure del turisme, bàsicament del sector de serveis. Un percentatge molt important de la gent que viu a Mallorca viu del sector hotelier o del

sector complementari; si els fusters, ferrers, o picapedrers tenen molta feina és perquè hi ha hagut bona ocupació. Pel contrari, si això no és així, quasi tots els sectors socials del món del treball s'aturen o se'n ressenten, perquè ens agradi o no la quasi totalitat de la nostra societat viu directa o indirectament del turisme, i això ens indica que es fa necessari posar a l'abast dels nostres visitants els mitjans necessaris per mantenir aquesta demanda de serveis cap a la nostra Illa en general i a la nostra zona en particular, perquè si no ho fèssim així altres zones turístiques ho faran.

L'edifici projectat -que per ventura pomposament se'l denomina *auditorium*- és un edifici polivalent que no servirà tan sols per fer concerts o altre tipus d'actes lúdics, sinó que servirà com oferta complementària important al sector turístic, ja sien els TT.OO, els hotelers o altres col·lectius per als seus congressos, les seves reunions o altres tipus d'actes.

Naturalment que també seria important que el nostre poble disposàs d'un edifici com aquest, per poder fer-hi tot tipus d'actes culturals o cívics, perquè una cosa no està barallada amb l'altra, però també hem d'entendre que si volem que el nostre sector segueixi essent el principal motor de la nostra economia cal fer l'esforç necessari perquè altres zones no ens passin davant.

La idea de l'*auditorium* no es un capritx, és una necessitat. Una necessitat que el sector turístic de la nostra zona costanera venia demanant des de feia ja molt de temps; ara pareix que ha arribat l'oportunitat d'aconseguir-lo.

Esperem que la cosa no s'aturi i el projecte vagi endavant. Així sia.

Ignasi Umbert i Roig

1- QÜESTIÓ DE MODERNITAT

Pareix molt vell i passat, però tampoc no fa tants d'anys. Tots hem sentit contar les eixides i fets succeïts que il·lusionaven o preocupaven els nostres padrins.

Gairebé totes les contarelles tenien uns elements comuns: la preocupació per la panxa, per la seguretat física, proeses fetes quan eren joves... Però en síntesi es podria assenyalar que si hi havia salut i tenia un porc per engreixar qui més qui manco se sentia satisfet.

Per això, quan un llegeix la premsa i s'atura a pensar, pren consciència dels canvis que, en pocs anys i de mica en mica, s'han esdevinguts, obligant-nos a una permanent adaptació a noves i desconegudes circumstàncies.

Quan l'amo en Miquel *Capdepera* o l'amo en Joan *Solaies* ens contaven eixides mai no haguéssim pogut sospitar que, en els anys noranta, un de cada cinc ciutadans d'aquest país pogués sofrir depressions. Ni que malgrat les pertinents teràpies, el 33% dels malalts depressius tornàs a reincidir.

La depressió, aquest estat emocional caracteritzat per l'afebliment de les forces anímiques i intel·lectuals és, aparentment, una malaltia que s'ha generalitzat en aquests darrers anys. Quan ja ni ens preocupa la supervivència ni s'engreixa un porc a cada casa.

(Dades de la «Revista Española de Psiquiatria»)

2.- QÜESTIÓ DE MEMÒRIA

Analitzant els aconteixements dels darrers anys a la vila, no ens costarà gaire d'acceptar que la col·lectivitat humana local té poca memòria.

Memòria de granot -i mai més ben dit-.

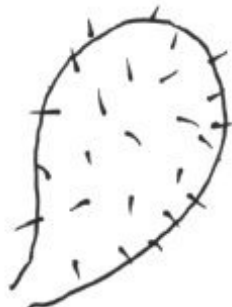
A nivell polític i social ocorren aconteixements que sembla que han de canviar la intenció de vot de la majoria dels llorencins... i res, tot segueix -si fa no fa- igual.

Aquests fet, la falta de memòria col·lectiva, no és una qüestió estrictament llorencina. Segons diuen els psicòlegs socials, afecta a totes les agrupacions humanes.

Ho podrem comprovar a les properes eleccions.

Quan facem recompte dels vots del Partit Popular comprovarem que un partit polític pot decidir qualsevol inexplicable bajanada, com votar en contra de la unitat de la llengua catalana, -que és exactament igual que votar que el grip ve per ingerir suc de fulla de moro- sense que això afecti la seva credibilitat, ni la confiança dels electors.

Deixem passar mesos i ho podrem comprovar.

3.- QÜESTIÓ DE COHERÈNCIA

Quan érem jovenells, jovenells de principis dels setanta, les coses ens semblaven majoritàriament blanques o negres. Els infinits grisos no es deixaven veure gaire:

Progressista-conservador, dretes-esquerres, cult-incult, mascle-femella, llo-renci-carrioner... i s'havia d'ésser coherent amb les dicotomies: alerta a que algun fet o alguna paraula pogués comprometre el propi ésser que, lògicament, era el bo (almanco això pen-sàvem).

L'absència de grisos s'accentuava més quan el presuposat compromís se certificava amb una signatura i el número del DNI.

Per res del món hom hagués deixat el nom o la imatge si no era per coses que s'identifiquessin plenament amb la pròpia manera de pensar.

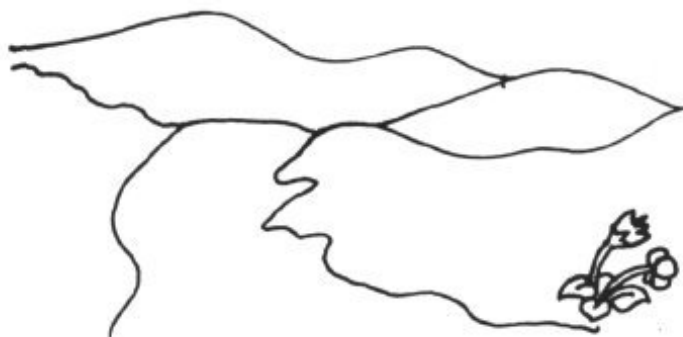
Segurament el concepte de coherència suporta el mateix redactat a les pàgines del diccionari, però el sentit ha canviat. I molt.

Ara, a l'època del pragmatisme, qui més qui manco firma alhora i amb la cara ben alta tant «el manifest del paraigua com el del xubasquero» (sic).

Així tothom queda ben feliç i content (fins i tot el que signa el manifest).

(Comentari suggerit escoltant una tertúlia a Catalunya Ràdio)

4.- QÜESTIÓ D'OLORS, COLORS I RENOUS

El sol de maig d'enguany sembla un sol de juny. El color, relativament obscur, de l'asfalt el beu pacientment i destil·la una incipient bavor que encalenteix el cos. Per això s'espera, amb desig, l'ombra dels pins, encara llunyans, que guaita a la carretera.

Just en arribar-hi l'aroma de la reina envaeix les pituitàries. Automàticament s'activa l'arxiu dels records lligats a l'olor de pi. Que no acostumen a ésser pocs.

Hom no s'ha acabat de recrear, ulls clucs, amb l'aroma del pinar quan el so de l'imperceptible rossinyol matiner omple de vibracions els timpans.

Concentrat amb tot el que arriba al cervell a través del nas i de les orelles passen segons irrepitibles, majestuosos.

Quantes vegades les persones ens esforçam per crear, presuposadament, bellesa i despreciam o oblidam els brolls que, per habituals o avinents, en tenim!

Un suau i continu xiuxiueig fa de coixí a les notes rossinyolenques. La consciència cerca la font. Rera la paret de marès roig de l'altra banda del camí s'estén un camp d'ordi. La brisa fa ondular suaument les canyes i les espigues, amb el frec-a-frec, deixen anar el renou de fons.

L'ordi, d'un groc-madur, contracta amb el verd tou de

la civada que hi ha una mica més lluny i és esquitxat per motes de verd-viu dels ametlers. Quina combinació de colors més encertada! Ja m'ho deia una professora de dibuix que vaig tenir: «si vols saber com combinar els colors encertadament basta mirar la naturalesa».

Llàstima que la bellesa que en aquests instants entra per la vista, la oïda i l'olfacte no es pugui embotellar. Aniria beníssim com a ungüent miraculós per a determinats moments pessimistes de la vida.

Ni els pins, ni el rossinyol ni l'ordi se sentirien gens importants si tenguessin consciència... i no obstant conformen una vertadera, meravellosa i casolana obra d'art.

Guillem Pont

Batec

DIADA PER LA LLENGUA

El passat dia desset de maig, un dissabte ben concorregut a Mallorca, molts de ciutadans de les Balears reivindicaren a Palma la diada per la llengua i l'autogovern. Aquest any es va fer la trobada d'escoles mallorquines a Ses Voltes, i al Born s'hi va reunir una gentada per pintar-se les mans i signar-les i també per fer sentir la veu d'un poble que no vol ésser escoltat.

La diada estava organitzada per l'OCB, i enguany es va fer una cosa nova: que també se sentissin les veus de Menorca i de les Pitiüses. El que pretén l'OCB és exigir al Govern Balear una política lingüística que aposti per una normalització efectiva del català arreu de les Illes; per això reclama la publi-

cació del Decret de Minims, que hauria d'assegurar el 50% de matèries en llengua catalana per a tots els alumnes durant el període d'escolarització.

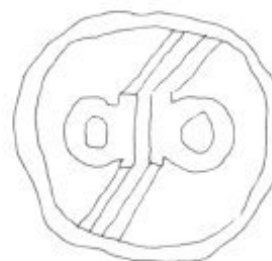
En segon lloc manifesta el suport a la reclamació per als problemes que provoca una insularitat. Finalment reivindica que les Balears siguin considerades comunitat històrica i, consegüentment nacionalitat, amb totes les competències estatutàries que comporta aquesta consideració.

Què passa al nostre poble? Que no hi ha motivacions? O és més fàcil que hi hagi una multitud cridant els nostres drets al Born que nosaltres desplaçar-nos fins allà? Per què totes aquestes reivindicacions? L'any passat, amb motiu del correllengua, al nostre poble es van dur a terme tota una sèrie d'actes, un manifest, l'antorxa, ... i també l'APA va posar un bus per anar a Palma. I aquest any? No hem de fer sentir la veu llorençina juntament amb la resta dels pobles de les Balears.

BLAU.

Tot celebrant la Pasqua Granada (o cincogema, com vulgueu) en Felip Forteza «Blau», ha volgut iniciar una nova etapa de la seva vida, i què millor que celebrar-ho aquest dia en lloc de per

Pasqua Florida? Ja que flors, violes i romani umplen poc la panxa i per Pasqua Granada ja és una altra cosa, ja ho enteneu: albercocs, cireres, coques de pebres... pastissos de merengue, etc.

Tot aprofitant aquests dies en Felip volgué inagurar l'ampliació d'Art Blau (artesanía amb metall). Si no hi poguéreu anar el dia de la inaguració heu de saber que hi podeu anar cada dia al carrer de la Caritat, número 1, de Manacor que sereu amablement atesos pel sempre sol·licit Felip i la sempre amatent Bel de sa Costa. I si vos estorbau un parell d'anys per na Rosa. Això sí, no crec que ja hi hagui teca, però bé, una aferrada pel coll i que ens vegem prest per celebrar una altra etapa, sigui la que fa tres o la mitja dotzena.

(Continua a la pàgina 15)

NAIXEMENTS

* El dia 20 d'abril varen néixer a Sant Llorenç na Bàrbara i na Natàlia Font Gili, que són filles d'en Bernat i na Margalida. La nostra més cordial enhorabona.

* Dia primer de maig va comparèixer per devers Sa Coma na Gema Acedo Olmo, filla de n'Andrés i n'Antònia. Salut.

* El dia 10 de maig va néixer a Cala Millor en Carlos Varón Riera, fill d'en Manolo i na Coloma. Enhorabona.

va esser en Ludwig Anton Gier, aquesta vegada a Sa Coma, a l'edat de 67 anys.

* El dia 14 de maig va morir una llorencina que tenia 82 anys i vivia pel Camp Rodó: na Catalina Sansó Riera. Que la vegem en el Cel i pugui descansar en pau.

* El dia 17 de maig va morir a Son Carrió en Mateu Galmés Vives, conegut p'en Mateu Vicente, quan només li mancava un any per esser centenari. Que el vegem en el Cel.

* El dia 18 de maig pregueren la seva primera comunió dues germanes carrioneres: na Margalida i na Francesca Prohens Sureda. Enhorabona.

NOCES

* El dia 19 d'abril es casaren pel jutjat de Sant Llorenç na Maria Martínez Solana, natural de Cuenca, i en Jeroni Morey Esteva, llorencí. Enhorabona.

* Dia 17 de maig va tocar el torn a una llorencina i un artanenc: na Catalina Riera Morey i en Joan Miralles Roman. Salut i força.

* I el dia 17 feren l'esclafit dos carrioners: na Isabel Nadal Estrany i en Mateu Santandreu Galmés. Salut.

NOTÍCIES

Ja sabeu que si voleu que publiquem alguna notícia relativa a la gent llorencina en aquesta secció basta que ens ho faceu saber.

I no només hi caben els nascuts, els morts, les noces i les comunions, sinó qualsevol esdeveniment o aniversari que considereu important per a vosaltres mateixos o per als vostres amics i coneguts. I millor si les informacions van acompanyades d'una fotografia.

Isabel Nicolau i Aina Simonet

DEFUNCIONS

* El dia 23 d'abril ens va deixar en Pedro Busquets Riera, a l'edat de 73 anys. Vivía al Carrerillo i era conegut p'en Pedro Orell. Que puguem pregar molts d'anys per ell

* El mateix dia 23 va morir a la vorera de mar na Maria Buchmann, de nacionalitat alemanya, als 77 anys. Descansi en pau.

* Dia 26 va morir un altre alemany, en Günter Hans Gerhard Zillmann, de 71 anys. Al Cel sia.

* El dia 12 de maig va tocar el torn a un altre teutó de Cala Millor: en Karl Koch, de 75 anys. Que el vegem en el Cel.

* I el dia 16 va acabar la vida per la nostra zona costanera una altra alemanya, na Margarete Hohmann, de 87 anys. Descansi en pau.

* El darrer estranger que va morir

COMUNIONS

* Dia 6 d'abril va fer la primera comunió na Carme Bauzá Domenge. La nostra més cordial enhorabona.

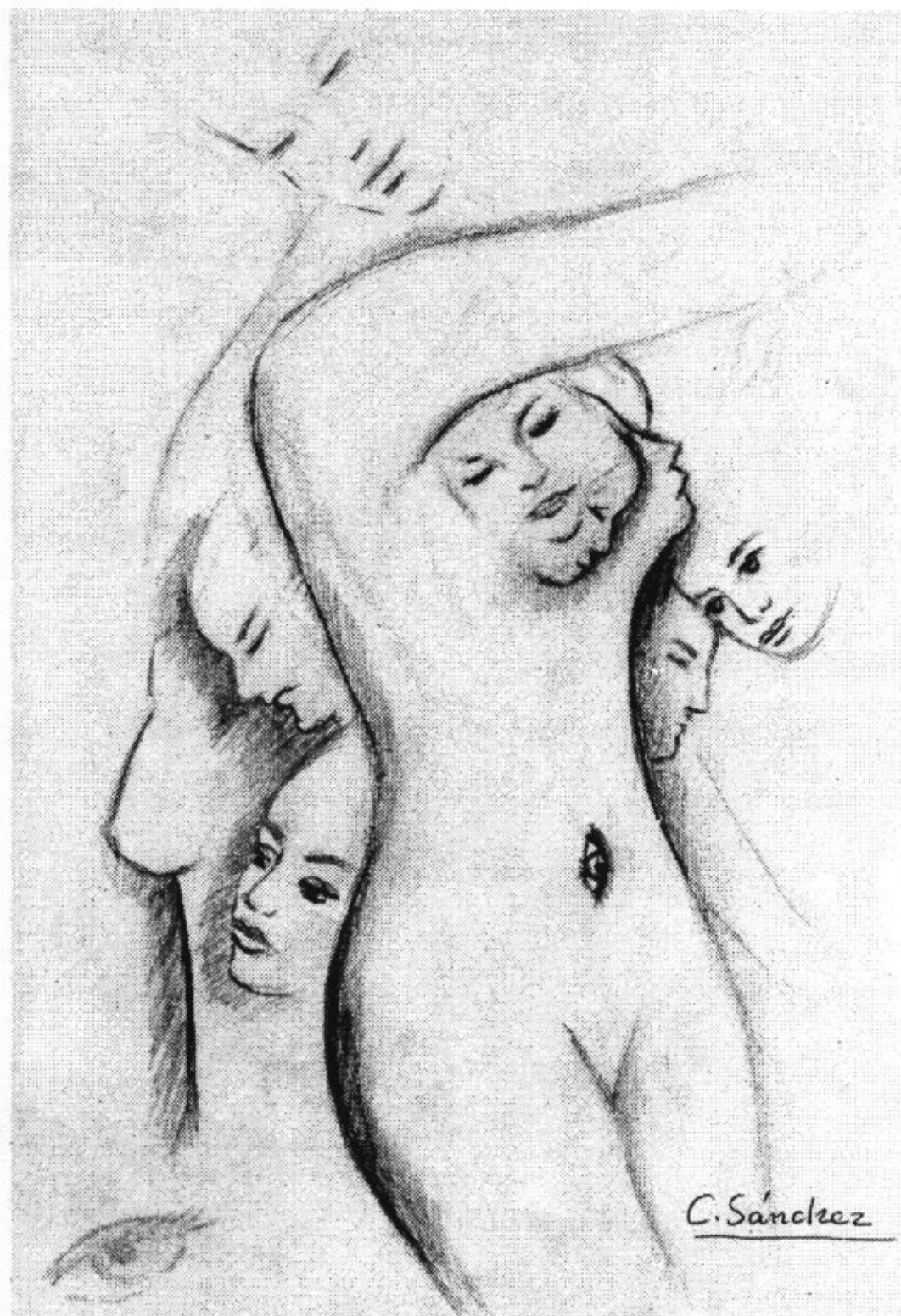

Lira d'Or

Maig 1997

Coordina: **Jaume Galmés**

ELLES

Carme Sánchez

Matances d'estels

Jerònia Quetgles

I

Una homenet femella es renta els peus a la mar, mentre que un de mascle l'espera impacient en la barca. Si no fa via arribaran tard a sopar. A la fi, l'homenet femella es corda les sabates i es perfuma els cabells amb aigua, perquè als homenets, els agrada l'olor de sal.

"I com són les barques dels homenets?" Les barques dels homenets són copinyes més petites que el puny. Aquesta és color taronja perquè avui és festa i van a visitar uns amics. A la festa menjaran torró de flors i beuran vi de magrana. "I ballaran?" Sí, ballaran i ballaran, perquè els homenets en saben molt. Però només els joves, els vells i els infants pujaran a cercar una estrella per no quedar-se en les fosques i seguir amb la festa fins que surti el sol: als homenets els fa molta de por l'obscuritat. Un poc abans que es faci de dia tots s'acostaran a la platja estirant l'estrella i la banyaran. "I llavors, què faran?" Llavors l'eixugaran al sol, i quan arribi l'hora-baixa es faran un vestit perhom. Sí, els homenets duen el vestit d'estrella perquè així no estan mai a les fosques.

"M'ho contes, com ho fan per festejar?" Els enamorats se'n van tots sols al camp quan les abelles dormen, es fiquen nuus dins la mel, "també hi fiquen el cap?" Sí, també el cap, llavors es lleven la mel un de l'altre amb la llengua i, en haver acabat, peguen un tir de suc d'ametlles agres.

"A que no puc contar a ningú que hi ha homenets?" No, ni pensar-ho, mai de la vida. Ja saps que si una persona ves un homenet, morien tots dos.

Continuarà

TOT PER TU

LIFTING FACIAL I CORPORAL,
PER TAL DE COMBATRE LA FLACCIDESA
I L'APARICIÓ DE RUES

CARRER DE SANT LLORENÇ, 47
TEL. 838255

BAJO ESTA LLUVIA DE INVIERNO

Llueve fría la lluvia,
bajo este cielo gris de invierno.

Cómo decirte que aún te quiero.
Cómo llegarán a ti mis palabras.

Si te has ido en la madrugada,
cuando la aurora despuntaba
en destellos efimeros
tu olvido y mi desesperanza.

Si no te ha detenido
ni mi aliento ni mi olor,
ni mi cuerpo húmedo
de nuestro placer.

Aún te amo.
En nuestros secretos y detalles,
en nuestra vida cotidiana.
En el cuidado que para mí atendías,
te añoro.

Bajo esta fina lluvia de invierno,
no han muerto en mí
ni tu voz ni tu carino,
y tu recuerdo aviva
el fuego amargo
de tu abandono.

Lalia Cardona

RETOUR

Je rentre à la maison, mon coeur. Entends mes pas
crissant sur les pierres du chemin, entends le sable foulé par
mes pas en bordure de rivière, parfois lestes, parfois las. On
t'avait déserté, mon coeur, on était parti si loin... Si loin de tes
vallons qui fleurent la jonquille, si loin de tes forêts où font
gîte les bêtes, sous le même ciel mûr et changeant. On avait si
peur de toi! On ne croyait qu'à l'abîme de ta douleur, aux
falaises blanches de la mort inscrite dès ta genèse. On avait
perdu la trace de la petite fille et son tablier rouge, son
lumignon à jamais allumé au fin fond de la grotte...

Me voici revenue, mon coeur. Laisse-moi pousser la
porte; il fait bon chez toi, tu as fait la soupe pour le soir. Je
m'assieds à table, sur le banc usagé; j'attends. J'espère. Le
feu dans l'âtre, comme à mon départ, voilà bien des siècles.

RETORN

Torn a casa, cor meu. Sent les meves passes cruixint
sobre les pedres del camí, sent l'arena trepitjada per les meves
passes a la vora del riu, a vegades llestes, a vegades lasses.
T'haviem desertat, cor meu, haviem partit tan lluny... Tan
lluny dels teus comellars que embauma l'almesquí, tan lluny
dels teus boscos on troben cau les bèsties, sota el mateix cel
madur i canviant. Teniem tanta por de tu! En res no creïem
sinó en l'abisme del teu dolor, en els blancs penya-segats de
la mort inscrita de la teva gènesi. Haviem perdut la traça de
la nina i el seu davantal vermell, el seu llantió per sempre
encès al fons fi de la gruta...

Heus-me ací de nou, cor meu. Deixa'm empènyer la
porta; s'hi està bé, a ca teva, has fet la sopa per al vespre.
M'assec a taula, al banc usat; estic esperant. Esper. El foc a
la llar, com quan me'n vaig anar, ja fa segles i segles.

24-VII-93
François Mudoy

24-VII-93
Trad. de J.G.

We are african birds, our plumage wild
my beak to yours. .cruel and proud
unblinking eye to eye
a duel to the death
you and I
one blink and you lose
Oh mighty bird of rage
your brilliant crimson feathers
plummeting, lost along the crags
that line the cliffs
that border the sea
Oh fly like a comet
impossible brilliant bird
against the red, red sun
against the sea, against the sun
flying red into the night
far from the sea, far from the land
away from de light, into the dark
into the dark, sea-sky.

Com ocells africans, de salvatge plomatge
el meu bec al teu. .cruel i altiu
impertorbable ull a ull
un duel fins a la mort
tu i jo
pipelleges i perds
Oh poderós ocell de la fúria
les teves lluent plomes carmesines
desplomant-se, perdudes al llarg dels abruptes
que ratllen els cingles
que la mar ribetegen
Oh vola com un cometa
impossible ocell lluminós
contra el vermell, sol vermell
contra la mar, contra el sol
vol vermell a dins la nit
lluny de la mar, lluny de la terra
fora de la llum, a dins la fosca
a dins la fosca, cel de la mar.

tchouki 1986

trad. de P. Galmés
1997

Carxofes

Sebastiana Galmés

(Ve de la pàg. 9)

LLIBRE

Encara que amb una mica de retràs per part nostra, en el mes d'abril va sortir al carrer un llibre d'en Pere Salas, amb el títol «El poder i els poderosos a les viles de Mallorca (1868-1898)».

L'autor del llibre ha triat diferents pobles de Mallorca pel seu estudi, com són: Capdepera, Lloret de Vistalegre, Pollença, Sant Llorenç des Cardassar, Sineu i Vilafranca de Bonany. Entre altres coses s'hi estudia el poder local en el seu espai, el seu medi, els recursos econòmics, les relacions socials, mitjans de subsistència, etc.

Pel que fa a l'apartat de Sant Llorenç respecte a altres viles és petit, ja que tant sols s'hi poden contemplar sis anys, ja que fins el 1892 depenia de l'administració de Manacor.

Així i tot s'ha d'encoratjar a aquest jove pel seu treball i pel detall que ha tingut en voler incloure Sant Llorenç dins aquest grup de les sis viles.

I GIMCAMA MUSICAL

El passat dasset de maig es va fer a Sant Llorenç la primera gimcama musical organitzada per l'Escola de Música d'aquest poble. Els participants eren els al.lots de l'Escola de música que estaven entre les edats de 6 i 12 anys.

La gimcama va començar a les 9,30 del matí i va acabar a les 13,30. Els controls estaven a l'Ajuntament, on també es va donar berenar als participants, el centre sanitari i a ca ses monges.

Les proves tenien dues vertents, una pràctica (disfressar-se, dur animals que fessin música...) i una altre teòrica (què és la música...) i preguntes de cultura referents a la música.

Els guanyadors s'emportaren una carpeta i un bolígraf, els segons una capsa de rotuladors i els tercers un bolígraf, un llapis i una goma de borrar.

Cal esmentar la gran participació

per part dels al.lots: una vuitantena, i també la feina que van fer els monitors, que eren joves de l'escola de música.

FESTES DE SON CARRIÓ

Com cada any a començaments del mes de maig s'ençaten les festes de la comarca de Llevant amb honor a sant Miquel Arcàngel, patró de Son Carrió.

El programa que ens oferia enguany era llarg i extens, per tant no explicarem tots els actes que es dugueren a terme, tant sols en destacarem uns quants.

Podriem dir que les festes començaren amb el pregó, que enguany fou a càrrec d'en Gabriel Galmés, que pregonà des de la balconada de la Delegació; a continuació s'inaguraren les exposicions. El divendres dia nou tingué lloc la popular torrada, una gentada, això és veritat, però l'any que ve caldria posar mesures perquè la gent no hagi d'esperar tant «sa tallada». La torrada estava animada per dos grups, que feien música de verbena.

D'altra banda consideram, que unes festes amb un marcat aire popular, deixen de banda una de les manifestacions més significatives de la nostra identitat: parlem d'una vetlada de ball de bot. Amb una quarta part del que va costar

el concert de «Ja t'ho diré», es podria haver muntat una vetlada de ball a plaça, amb un èxit de participació major que no l'aforament que tingué l'esmentat concert. Val a dir que de «Ja t'ho diré», la gent en va una mica cansada.

La Delegació de l'Ajuntament a Son Carrió acostuma a vetllar per anar enriquint i augmentat el seu patrimoni pictòric. Ens estam referint a què ja fa nou anys que per les festes patronals convoca un certamen de pintura, i precisament és d'aquest que ens agradaria parlar-ne tant pel que fa a les obres que s'hi presentaren aquest any com també del jurat responsable del mateix. Per què s'exposen obres que no s'ajusten a les mides esmentades a les bases? Si és un certamen de pintura, per què s'admeten altres obres d'art? Si durant la selecció de les obres per la seva exposició reben qualche desperfecte, malgrat que l'organització no se'n faci responsable, pensam que les que s'hagin d'exposar haurien d'estar en condicions òptimes. Ja sabem que a la darrera clàusula de les bases fa esment a què el jurat pot fer i desfer tant com vulgui, malgrat això, aquests petits punts només pretenen que un certamen de pintura, després de nou anys, sigui un certamen seriós i estigui al nivell que li pertoca.

Triaren la fira per tancar les festes. Malgrat amenaçava de ploure no ho va fer, tots els carrers estaven plens de venedors de tot el que vos podeu imaginar, així com també els voltants del Centre Cultural de ca N'Apollònia hi havia una mostra de ca de bestiar, ovelles i cabres, cavalls, i altres animals.

Per ventura podriem destacar d'aquesta fira la mostra de les colles castelleres que avui existeixen a Mallorca, i que han sorgit a imatge de les colles castelleres de Catalunya. Que l'any que ve siguin tant bones i participatives com les d'enguany.

Molts d'anys a tots els carrioners.

J.Domenge, M.Febrrer, F.Fullana,
N.Jaume, F.Ramon i D.Sánchez

Asociación Hotelera Bahía de Cala Millor Sant Llorenç, destí turístic

"MUNICIPI TURÍSTIC": Un municipi considerat turístic neix amb el temps quan té una afluència continuada de visitants per tenir, veure o disfrutar de monuments, cultura, clima, platges...

El canvi socio-econòmic d'aquests municipis és equivalent al moviment de visitants i a la freqüentació, continuïtat i desenvolupament que el fluxe de visitants implica.

SANT LLORENÇ és un municipi turístic, el que no està tan clar és si el destí turístic és tot el terme municipal o només els nuclis de Cala Millor, Sa Coma i S'Illet. I el més delicat de tot és saber si només s'han de seguir explotant turísticament aquests nuclis o si s'ha d'estendre a tot el municipi.

Hem de donar a conèixer als turistes els talaiots de Sant Llorenç? Hem de facilitar l'accés a les nostres

muntanyes? Han de créixer urbanísticament més els nuclis de Cala Millor i Sa Coma? Fins on? És necessari l'auditori projectat a Cala Millor? Hem de vendre una quarterada i permetre que un estranger l'ajunti amb la del veïnat i construeixi una caseta? Hem d'acceptar més treballadors de fora de Mallorca? Hem de tancar al públic Sa Punta de N'Amer?... La resposta és fàcil per algunes qüestions, però no ho és tant per a d'altres, i és sobre temes com aquests que voldríem introduir a tots el qui ho vulguin, convidant a la reflexió per la millora del que tenim.

Promoció turística:

La V Regata Internacional de globus Badia de Cala Millor

Els globus gegants, que poden enlairar dins les seves cistelles fins a setze persones, varen sobrevolar el terme de Sant Llorenç i els de veïnat a principis del mes de maig. 5.100 metres cúbics d'aire més calent que el de l'exterior permeten pujar els globus de la regata fins a una alçada de 2 km, sempre comptant amb el preceptiu permís exigít. Això sí, el que es fa sense permís previ, com ens ha contat la padrina, és l'atterratge, ja que ella va trobar un dels globus gegants

dins el sembrat de melons, pujant el Coll d'Artà, cosa que es repeteix amb sembrats o sementers d'entre Cala Millor i Sant Llorenç.

Els globus participants volen a voluntat del vent a uns 14 km/h (vol lliure), i si el vent supera els 7,8 nusos ja no proven d'enlairar-se, com passà varies vegades a Cala Millor, que amb vent de 30 km/h. no pogueren fer els vols previstos.

La llebre

El globus propietat de l'associació hotelera de Cala Millor s'enlairà, aconseguint certa alçada i direcció per cercar un punt adequat on aterrar; pocs minuts després s'enlairaven els altres participants a la competició. Es tractava d'aproximar-se al màxim al globus *llebre* de l'associació hotelera. Aquesta prova de precisió per als pilots, intentant col·locar-se el més aprop possible del globus que ha sortit primer, rep el nom de *la llebre*. El guanyador fou un francès amb el globus de la firma Leika.

Al programa també s'anunciava el **cautivo nocturno** per al dia 1er de maig, que consisteix en què els globus il·luminats s'enlairaven a la platja de Cala Millor a les 21.00 h. convertint-se en espectaculars bombetes gegants.

Tots aquests detalls i fets, són només una pinzellada de la intensa activitat viscuda pels organitzadors, participants i públic els quatre primers dies de maig a Cala Millor. Més de cinquanta globus d'Europa i la resta del món, el segon globus més gran d'Espanya, la concentració més important d'aquest tipus a Espanya i de les més importants d'Europa, un concurs fotogràfic paral·lel, el padri de luxe de la regata que fou Johan Cruyff, la col·laboració de diferents entitats privades i públiques, però sobretot, el gran i eficient treball per part dels organitzadors principals: l'Associació Hotelera Badia de Cala Millor, els ajuntaments de Sant Llorenç i Son Servera, i l'empresa Mallorca Balloons, ens fa reflexionar sobre aquest esdeveniment.

Un esdeveniment ja consolidat i inclòs als catàlegs dels grans tour operators; llàstima que els que no tenim el lloc de feina o no vivim a Cala Millor, tenint-ho tot tan aprop, ens n'hàgim hagut d'assabentar per la premsa regional, quan la trobada es feia dins Sant Llorenç.

Aquesta activitat promocional és interessant, però el que de veritat pensam que necessita Sant Llorenç, com a destí turístic, és un pla estratègic per vendre's millor, dins el qual hi cabrien la regata de globus i la challenge volta Mallorca, que són esdeveniments ja consolidats, però que hauria de tenir en compte tot allò dels llorencins i mallorquins, només nostre i que volem ensenyar als altres, des de la llengua fins als menjars, des dels pobles fins a les cançons, procurant ensenyar el que ens queda i tot allò bo que hi veim.

És evident que Sant Llorenç depèn del turisme, amb els avantatges i inconvenients que això comporta. Partint d'aquí, el que hem de fer és millorar-ho i adequar-ho en la mesura que sigui possible al gust dels llorencins, que tenim encara a les nostres mans les eines necessàries per fer aquests canvis per a millor.

Per al proper mes, us preparam una interessant entrevista amb una de les persones que té aquestes eines: el delegat de turisme a l'Ajuntament.

Isabel Llodrà i Rafel Umbert

El Corpus

El dia d'avui és considerat com una de les tres festes solemnes de l'any, junt amb Nadal i la Pasqua de l'Anyell, i com un dels tres dijous resplendents, amb Dijous Sant i l'Ascensió, com ens diu la parèmia. Hom creia que qui treballava el dia d'avui restava condemnat.

A les Balears han posseït parelles de gegants la ciutat de Mallorca i Felanitx, i també n'hi havia hagut en d'altres poblacions, com Sóller, on així mateix, al segle XVII sortia un *cuc*. La documentació antiga de diverses poblacions ens parla dels balls dels *cossiers* i dels *diables boiets*, que estaven molt en voga ja en el segle esmentat. A Artà, Felanitx i Manacor hi ha comparses de *cavallets*. En aquesta darrera població surt un ball de *moretons* i en diversos indrets el de sant Joan Pelós. A Pollença surten unes *àguiles*, que no són pas figures de cartó, com solen esser arreu, sinó dues minyones vestides com d'ocell, totes enjoiades i empolainades. Aquestes àguiles consta que ja van concórrer a la processó de l'any 1525.

La disfressa d'àguiles i la seva dansa hom creu que recorden les danses de dones conduents a afavorir la ventura de llurs marits en guerra; tractaven així d'imitar aquests braus ocells per tal de poder volar a vora d'aquells i protegir llur acció en la brega. Les àguiles poden recordar, doncs, una cerimònia màgica de tipus guerrer semblant a les que en-

cara estan en ús entre diversos pobles de cultura retardada, on la màgia obra amb tota vigoria.

A la processó de la ciutat de Mallorca fins a darrerria del segle passat formava part del seguici un bastaix vestit amb robes talars i proveït d'una vara alta i gruixada, amb la qual ventava cop al cap dels qui no es descobrien en passar el Santíssim o no observaven la deguda compostura i respecte.

Una nota típica del Corpus mallorquí era la concurrència, a la processó, de la creu de flors dita *sa lledània*, que era la que havia presidit a la darrera de les processons de lledànies. Aquestes creus eren totes adornades i vestides de flors, amb molta abundor i gran riquesa de colors i d'aromes. El costum fa anys que s'ha perdut. La darrera lledània fou la de la Seu de Palma. Era adornada amb flors de cera de múltiples colors i de diverses espècies, fetes amb motllo. Constava de 12.312 flors i pesava més de cinc arroves.

Hom creu que cada cent anys i ha un dijous del Corpus, anomenat dels impossibles, durant el qual passen les coses més inversemblants i impossibles si, al punt de la mitjanit, es diu una oració especial. Aquest dijous només el Papa sap quin és. S'anuncia amb un toc especial de campanes que comença així que es va fosc i no para fins al punt de caure la darrera batallada de la mitjanit.

Viatges Ultramillor

Agència de viatges del grup A. Títol 999

Carrer del Sol, 19
Cala Millor (Mallorca)
Tel. 585720

Durham

A na Francesca

Em sembla que en altres ocasions ja he escrit que el mes de maig, aquí, a Anglaterra, si bé es presenta com a extremadament variable, el clima provoca unes transformacions evidents en el paisatge físic i en el paisatge humà. L'estora de gespa verda que usualment cobreix aquest país s'emplena de flors, amb múltiples tonalitats de colors, el nom dels quals gairebé desconec: blancs, roses, vermells, grocs intensos... Aquest herbei tan característic queda farcit de flors silvestres, i els arbusts esclaten desmesurats. Ja us he comentat, també, la delícia que suposa passejar-se amb tren -el vagó mig buit-, un matí de sol: el reflex dels arbres que creixen a la vora de rius i canals dins l'aigua aconduïda pels dissenys de l'home. Això, per una banda.

Per una altra banda, el paisatge humà. Aquest encara em sorprèn i m'atreu més. I la transformació és fins més evident. A les primaveres, els homes i les dones d'aquesta illa es desperten i, potser sorpresos per l'amabilitat d'una poderosa mà que els beneix amb un cel clar i un sol benigne, desvien la seva eixuta eficàcia habitual cap a una bella capacitat per l'atenció personal. Aleshores, la gent parla i somriu; els bombers -uniformats- s'aturen, el camió aparcant, al costat del parc del llac, i tots prenen un gelat de coronet, cosa que, en veure'ls, fa esclafir de riure.

Avui, en un dia així, dimecres, he muntat al tren amb destinació a un lloc inconegut. Sembla que no frissa ningú. A una estació, individus asseguts, llegint un diari, homes majors, *trainspotting*, és a dir, mesurant la puntualitat de les locomotores que hi arriben i que en par-

teixen. Ha estat, doncs, així, que, entre camps sencers sembrats de colza, he rememorat la nostra visita a la ciutat de Durham.

Breument, us contaré que Durham està situada al nord més nord d'Anglaterra, un temps fortalesa contra els *Scots* o escocesos. El dia era més aviat d'hivern, en aquest maig de sol i neu alhora. Visitarem la catedral, que, d'acord amb la breu guia que havíem adquirit, constitueix el més bell exemple d'arquitectura normanda. Aquell dissabte, en aquella catedral, seu d'uns bisbes que durant segles havien exercit de prínceps, se celebrava una processó solemne, en què els universitaris pregaven i encenien una espelma al sant les despulles del qual conservava el sacre edifici.

Ens assegüem. Una padrina, acompanyada de la seva néta, va asseure's a devora. Com que la nina botava i feia el trull alegre i habitual dels infants, la padrina, molt polidament, ens va demanar disculpes i, per ventura per compensar la suposada incomoditat que ens causava la menuda -o potser per esplaiar-se-, ens va començar a contar -amb el plaer que suposa que et relatin una història amb delectació- els fets que antigament havien ocorregut en aquella catedral.

Aviat, la contalla va desviar cap a l'anècdota personal, sa família, els fills, la néta i els seus germans bessons i, finalment, el marit. Al cap d'una estona va comparèixer ell. És curiós que després de parlar plegats més de mitja hora, agra-

dabilíssima, ens acomiadàssim sense saber com ens dèiem. Ell, un químic retirat que, ja de gran, havia estudiat per lliure a la universitat de Londres, ens va explicar succeïts de la seva vida i ens va escoltar atentament. Havia anat a Mallorca de vacances i recordava vivament cada indret. Li agradava mesclar-se amb la gent dels llocs que visitava, de tastar els productes que aquelles persones menjaven i bevien, de perdre's pels racons oblidats per les rutes turístiques. Vàrem parlar de Durham i de la seva ciutat, del picnic que havien organitzat i de què, dissortadament, a causa del mal temps, no podrien gaudir. Al cap d'aquella mitja hora ens vàrem dir adéu. Nosaltres havíem de tornar a l'autocar; ells, se n'havien d'anar. Prosseguirem la nostra visita a la catedral. Al cap d'una estona, ens varem tornar a topa: ells ens havien estat cercant: ens havíem deixat la guia amb ells!

Em fascina -segurament més que la visita als monuments, als grans museus, o als edificis singulars i històrics- la conversa amb les persones, aquesta estranya i màgica capacitat per contar i per compartir experiències i vivències. No es tracta, em sembla, d'una curiositat desmesurada, sinó, tot al contrari, de penetrar una mica dins l'ànima individual humana i d'endinsar-se dins les pors i les felicitats d'alguns dels sers humans que, tots amb els mateixos drets, habitam aquest planeta.

Pere J. Santandreu Brunet
maig del 1997

THE UNIVERSITY OF SHEFFIELD

School of Modern Languages and Linguistics
Department of Hispanic Studies

COMUNICAT DE PREMSA

L'excel·lentíssim Ajuntament de Sant Llorenç (Mallorca) molt generosament ha concedit, per segon any consecutiu, una beca d'estiu perquè un/a estudiant de català de la University of Sheffield (Gran Bretanya) pugui fer una estada de tres setmanes en aquest municipi durant el mes de juliol. La persona seleccionada s'incorporarà al *Centre Municipal de Vacances*, on participarà al taller d'anglès, treballant amb infants de 6 a 13 anys. També col·laborarà amb els monitors en altres tallers i activitats que s'organitzin en el centre durant aquestes dates: titelles, màscares, cançons, ronda-

lles, jocs, excursions, etc.

Com ja se sap, els estudis de llengua i literatura catalanes formen part del programa d'estudis hispànics d'un bon nombre d'universitats britàniques. D'any en any es va incrementant el nombre de lectorats que permeten l'estudi directe de l'estudiant britànic amb un professor nadiu de parla catalana. És dins aquesta línia de dotar el català de les estructures acadèmiques que li pertocuen que la Universitat de les Illes Balears, conjuntament amb el Govern Balear, varen instituir la Càtedra Illes Balears, o *Balearic Islands Chair of Catalan*, actualment ocupada pel Dr. Alan Yates.

El departament d'estudis hispà-

nics de la University of Sheffield va convidar els ajuntaments de les Illes Balears a participar en la tasca que duu a terme d'estudi i difusió de la nostra cultura a la Gran Bretanya. En aquest sentit, ens sembla indispensable que els estudiants tinguin un contacte directe amb la realitat sociocultural de la comunitat. Per això, el departament sol·licitava dels ajuntaments la seva col·laboració, tant econòmica com humana. El magnífic Ajuntament de Sant Llorenç (Mallorca), i en nom seu el batle, D. Mateu Puigròs, s'han ofert molt amablement a subvencionar la vinguda d'un/a estudiant d'aquesta universitat a Mallorca, durant l'estiu, perquè pugui aprofundir en els seus estudis sobre l'illa.

Esperam que aquesta iniciativa tingui continuïtat, i que, en anys successius, altres ajuntaments se sumin al projecte, amb l'exemple de la magnífica col·laboració de l'Ajuntament de Sant Llorenç.

Tal dia com avui

ARA FA 60 ANYS

* Que començaren les obres del primer pont del Camp Rodó.

ARA FA 15 ANYS

* Que s'inaugurà la Creu Roja.

ARA FA 10 ANYS

* Que s'inaugurà la Unitat Sanitària de Son Carrió.

* Que l'escola de Sant Llorenç va rebre el premi *Baldri Rexach*, de normalització lingüística.

* Que es va presentar el primer llibre de la col·lecció *Es Pou Vell*, un recull de la secció *Sant Llorenç*, ahir que en Guillem Pont anava publicant cada mes a Flor de Card.

ARA FA 5 ANYS

* Que s'acabaren les obres de l'embelliment de S'Illot.

Josep Cortès

CAMPSA**AMB TOTA LA GAMMA DE
CARBURANTS DEL MERCAT****TARGETES DE CRÈDIT I DE
SOLRED****CRA.PALMA A ARTÀ, KM 55
SANT LLORENÇ DES CARDASSAR**

No al tabac, sí a la vida

Tots units per un món sense tabac

A inicis del present mes de maig es va presentar l'últim informe anual de l'Organització Mundial de la Salut (OMS) sobre l'estat de salut del món. L'informe posa l'èmfasi en la necessitat urgent de fer pinya, tots units, per aconseguir i fomentar modes i estils de vida sans. Sobretot, per combatre els principals factors de risc que són responsables d'una gran majoria de malalties: l'alimentació malsana, l'activitat insuficient, el tabaquisme i l'obesitat.

Ens recorda l'OMS la gravetat del que representa el consum de tabac per a la població europea: al voltant de tres milions de morts a l'any per causes directament relacionades amb l'ús del tabac, principalment càncer de pulmó i malalties cardíocirculatories.

El consum de tabac afecta no només les persones que fumen, sinó també els que indirectament han de patir els efectes del fum del tabac. Totes les persones, i la societat en general, es veuen així compromeses davant el tabaquisme.

Quina és la realitat del tabaquisme al nostre entorn?

El fet és que l'ús del tabac es manté al voltant d'un 37% de la població major de 16 anys, es confirma l'augment progressiu del consum de tabac per les dones (puja fins a un 25% de fumadores) i una lleugera disminució del consum dels homes (48% dels quals són fumadors).

Encara és ben lluny l'objectiu de l'OMS per a l'any 2000 d'aconseguir que el 80% de la població sigui no fumadora.

Els infants i els joves, així com les dones embarassades, constitueixen col·lectius molt importants per la seva sensibilitat i vulnerabilitat enfront del tabaquisme.

Qui és el responsable d'aquesta greu epidèmia?

-És el consumidor addicte, amb

una dependència psíquica i farmacològica demostrades?

-Són les condicions del mercat econòmic, les lleis tolerants amb la producció, el comerç i el consum?

Sense cap dubte hi ha responsabilitats individuals i col·lectives, incloses les responsabilitats governamentals. Però la major responsabilitat de les greus conseqüències del tabaquisme correspon a la indústria tabaquera, en la qual només sis gran companyies multinacionals controlen el 40% de la producció i el 85% del mercat mundial.

Al nostre entorn, i a Mallorca més en concret, reduir el consum de tabac és una de les principals prioritats sanitàries que ens compromet a tots, a cada persona, als professionals, a les institucions, a tota la comunitat.

El que han de saber les persones fumadores és que els riscos de patir una malaltia de cor es redueixen un 50% el primer any després de deixar de fumar, i que als 10 anys el risc és igual al d'una persona no fumadora. El risc de patir càncer de pulmó es redueix en més d'un 50% als 5 anys i pràcticament desapareix als 15 anys sense fumar.

El missatge per als joves és igualment encoratjador: ells són els qui assumeixen, prest o tard, la participació més activa com a generació que ha de resoldre l'epidèmia del tabaquisme.

En el moment actual, no començar a consumir tabac o deixar de fumar és una opció personal a favor de la qual potser no hi estem encara prou disposats, independentment de si s'hi dediquen o no suficients recursos.

Però aquest és el missatge i l'opinió de tots els professionals, de totes les institucions i de totes les persones sensibilitzades per la greu epidèmia que representa el consum de tabac: no fumar és una decisió personal que, entre tots, podem aconseguir.

Proposam afegir a l'escrit la «Carta Europea contra el Tabac» (aprovaada per la Primera Conferència Europea sobre Política en matèria de Tabac, celebrada a Madrid els dies 7-11 de novembre de 1988), potser en un requadre o en una columna apart:

* L'aire pur, sense fum de tabac, és un component essencial del dret a unes condicions medi-ambientals sanes i sense contaminació.

* Cada nin i cada adolescent té el dret a ser protegit de tota classe de propaganda i promoció del tabac i a rebre l'ajuda educativa necessària, o de qualsevol altre tipus d'ajut que necessiti, per resistir i fer front a l'impuls de començar a consumir tabac.

* Tots els ciutadans tenen dret a un aire net del fum del tabac als llocs públics tancats i als medis de transport.

* Cada treballador té dret a respirar, en el seu lloc de treball, un aire no contaminat pel fum del tabac.

* Cada persona fumadora té dret a rebre suport i ajuda per superar la seva addicció al tabac.

* Cada ciutadà té dret a ser informat dels incalculables riscos que representa per a la seva salut l'ús del tabac.

Consell Insular de Mallorca
Equip de Promoció de la Salut
Serveis Socials de Sant Llorenç

(És continuació de la revista anterior)

*Empatronamiento o relación de los
vezinos y almas que se encuentran en el
día en este Pueblo de San lorenzo
Descartdesa y su término.*

77	Casa de Gabriel Galmés	6	119	Los Llegats den Soler	5	162	Can Parrino	8
78	Casa de Miguel Parera	4	120	El Refal de Mateo Durán	3	163	Can Galmés	4
79	Casa de Bernardo Galmés	9	121	Son Soler de Bartolomé Puigros	6	164	Son Roca den Mech	6
80	Casa ed Juan Riera	3	122	Son Barbot	6	165	Son Roca den Capirró	4
81	Casa de Jayme Cabrer	3	123	Las Casas Noves de Ant ^a Servera	6	166	Son Roca den Raio	5
82	Casa de Pedro Josep Galmés	4	124	Sos Farres	6	167	Son Peretó	6
83	Casa de Antonio Font	4	125	Llucamar	6	168	Son Binimelis	6
84	Casa de Gabriel Durán	3	126	Ses Sitges	6	169	Can Bartolomé Rayo	5
85	Casa de Bartolomé Melis	4	127	Belafi	7	170	Son Ysidros	5
86	Casa de Pedro Antonio Galmés	4	128	Las Voltas	7	171	Son Seguerut	3
87	Casa de Pedro Carrió	5	129	Ses Planes	6	172	Otro llamado Son Seguerut	5
88	Casa de Gabriel Riera	3	130	Son Galianeta	2	173	Can Fruitada	6
89	Casa de Antonio Galmés	3	131	Casa de Gariel Duran	3	174	Can Domingo Frau	3
90	Casa de Angela Vaquer	2	132	Se Bogura	9	175	Son Bamba	8
91	Casa de Antonio Masanet	4	133	Se Carbonera	8	176	Sos Promets	3
92	Casa de Antonio Gelabert	5	134	El Pou Colomer	6	177	Son Boga	7
93	Casa del Señor Vicario	3	135	Son Llulls	14	178	Sa Sinia	4
94	La Cova	6	136	Se Talaya	3	179	Ses Cases Noves	
95	Son Poca Paya	4	137	Son Porch	3		des Comte d'Emans	8
96	Monseriu de Refel Bauza	5	138	Son Sifró de		180	Sa Murtera	6
97	Monseriu de Miguel Bauza	4		Sebastian Vallcaneras	6	181	Bellver	11
98	Son Pont	10	139	Son Sifró de Gabriel Llinás	1	182	Es Rafal de Bellver	3
99	Son Joy	14	140	Son Sifra	6	183	Es Rafal Roig	11
100	Son Negre	11	141	Son Figuera	6	184	Pocafarina	5
101	Casa de Francisco Muntaner	2	142	Can Biscay	7	185	Can Rotget	6
102	Cas Cabo Morey	4	143	Son Masquida	5	186	Son Garriga	4
103	El rafal den Cagollas	14	144	Calicant	5	187	Otro Son Garriga	6
104	Ca na Berga	8	145	Tenge	7	188	Ses Talayas de Guillermo Nadal	7
105	Son Garbeta	8	146	Casa de Llorenç Gelabert		189	Sa Punta den Duay	7
106	Sa Carroge	10		de la Montaña	5	190	Jayme Pisá de la Punta Grosa	6
107	Son Crespi	7	147	La Glori	8	191	Andres Riera de la Punta Grosa	8
108	Es Coll den Farregut	8	148	Can Cabey	9	192	La Torre Nova	3
109	Sa Marinera	10	149	Son Duni	5	193	Son Moro den Negre	3
110	Son Tovell	9	150	Can Caramayñ	4	194	La Punta de n'Amer	4
111	Son Mancho	7	151	Se Real	10	195	El Castell de la Punta	3
112	Son Berga	12	152	Son Ribot	2	196	Jayme Serol	
113	Sa Riba	6	153	Sort de la Canal	6		del Castellot den Parrato	1
114	Can Dormilega	6	154	Son Peretó	6	197	Guillermo Sigala	
115	Son Ermani	6	155	Son Fondas	4		de la Farredura	1
116	Son Renovet	8	156	(Se'l botaren)		198	Sa Gruta	10
117	Son Granot	3	157	Sa Blanquera	4	199	Son Neula	6
118	Los Llegats de Antonio Garriga	3	158	El Moli de Adobar Roba (?)	4	200	Pedro Josep Llinas Son Renou	4
			159	Son Janer	7	201	Son Fam	3
			160	Son Vives	6	202	La caseta de Juan Fabrer	6
			161	Son Cabrer	2	203	La caseta de Antonio Sureda	4
						204	Casa de Andres Fabrer	4
						205	Casa de Martín Fullana	5
						206	El Moliner	3
						207	El Rafal Sech	9
						208	Juan Antonio Femenias	
							de las Toltas	4
						209	Francisco Caldentey	
							de Son Sureda	9
								1043

MOTS CREUATS

Horitzontals: 1.-Pols que fa el corc. Nom de lletra. 7.- Aparell auditiu format per un conjunt d'òrgans la finalitat dels quals és la percepció dels sons. Dit de la mà més pròxim al gros. 3.-Nota musical. Pell adobada, suau i prima, usada principalment per a fer guants, bosses i cobertes de llibres. Dret i rígid. 4.-Qualitat de blau. Claror. 5.-Porció de terra voltada d'aigua per tots els costats. Sala d'un centre docent destinada a fer-hi classes. Nom de lletra. 6.-Planta ornamental, de flors blanques disposades en espiga allargada. Trencadissa. 7.-Que dura un any. Cereal cultivat de la família de les gramínies, emprat en la preparació del malt i de la cervesa. Símbol del sofre. 8.-Mig anar. Símbol del iode. Natural de Laos. 9.-La primera. Aparell per a assecat figures. Símbol de l'oxigen. D'aquesta manera. 10.-Nom de lletra. Crit de dolor. Consonant. Persona que regna en el país on hom és. 11.-Expressió usada per a manifestar fàstic. Llombrigol. Fluix. 12.-Posar el tap a una botella. Establiment de caritat on s'allotja gent desvalguda. La quarta.

Verticals: 1.-Corball. Acabat en punta prima. 2.-Tros de préssec en forma de cinta assecat al sol i a l'aire. Nom de lletra. 3.-Nota musical. Nom donat a l'arrel de la mandràgora de forma antropomorfa. Símbol del fòsfor. 4.-Idèntica. Branca amb fulles. 5.-Aquella cosa. En futbol, qualsevol dels dos auxiliars que tenen la missió d'ajudar l'àrbitre a dirigir el joc. 6.-De color d'or. Cinquanta. 7.-La darrera. Cinc-cents. Branca de la medicina que s'ocupa de l'aparell urinari. 8.-Propensa a riure. Símbol del cesi. 9.-El principi l'antologia. Cotxe de cavalls, de quatre rodes, amb capota que

permetia de cobrir-lo o descobrir-lo a voluntat. Consonant. Un. 10.-Nou més un. Paner. 11.-Cérvol. Nom de lletra. Àvia. 12.-De qualitat superior. Clorur de sodi. Crit per aturar un cavall, un ase, un mul.

Solució

Horitzontals: 1.-Corcadura. Ce. 2.-Orella. Índex. 3.-Re. Aluda. Ert. 4.-Blavor. Lluor. 5.-Illa. Aula. A. 6.-Nard. Trenca. 7.-Anual. Ordi. S. 8.-An. I. Laosia. 9.-A. Arn. O. Tal. 10.-Ge. Ai. G. rei. 11.-Uf. Melic. Lax. 12.-Tapar. Asil. O.

Verticals: 1.-Corbina. Agut. 2.-Orellana. Efa. 3.-Re. Alruna. P. 4.-Clava. Rada. 5.-Allò. Linier. 6.-Daurat. L. 7.-U. D. Urologia. 8.-Riallera. Cs. 9.-An. Landó. R. I. 10.-Deu. Cistell. 11.-Cero. A. Iaia. 12.-Extra. Sal. Xo.

BROU DE LLETRES

R C D O T R E D E R M A R
Ç L A M I N L C I N A Ç B
S A B R O T A T N I U N M
L U M C R U S E N U B E A
T E L D D E P I S U E R C
B L T P I E R R Q R O O L
A L O K N S T I O S E L L
O B R C E F N B L E L L D
B L O T S J E I S L U T E
C B S A T E N A G U O N L
T C D E D R O N H J P A M
L T F A O C P D A I K S N
O G H T A T I R A C A R S
R B C D E C T L B A P D O

Apa! a cercar dins aquest brou de lletres els noms de deu carrers de Sant Llorenç.

Solució

nent, Ordines, sant Llorenç, Creu i Caritat. Clavell, Carretillo, Pou, Nou, Nord, Po-

Telèfons

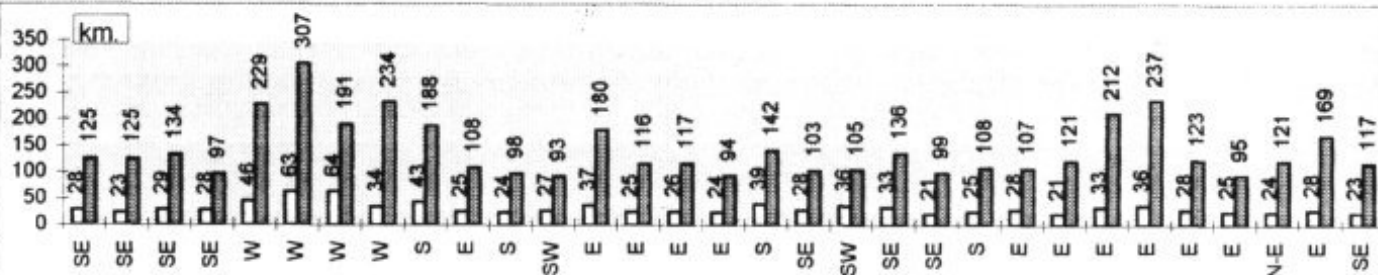
Ajuntament	56 90 03
	56 92 00
Polícia municipal	56 94 11
Polícia nacional	55 00 44
Cuàrdia Civil	56 70 20
Casa de Cultura	56 90 83
Unitat Sanitària	56 95 97
P.A.C. Son Servera	56 71 68
Ambulatori Manacor	55 42 02
Son Dureta	28 91 00
Escola	56 94 83
Bombers	55 00 80
Urgències	061
Jutge	56 90 46
Clavegueram	81 03 59
S.M.O.E.	56 95 49
Ca ses Monges	56 90 83
Funerària	52 60 53
GESA (oficines)	55 41 11
GESA (avaries)	84 33 33
Grua	55 03 44
Hisenda	55 35 11
Teatre de Manacor	55 45 49
Parròquia	56 90 21
Oficina Atur	55 20 81
Telèfon de l'esperança	46 11 12

*Foieria
Femenias*

*listes de nocces
objectes de regal*

*Rector Pasqual, 8
Sant Llorenç*

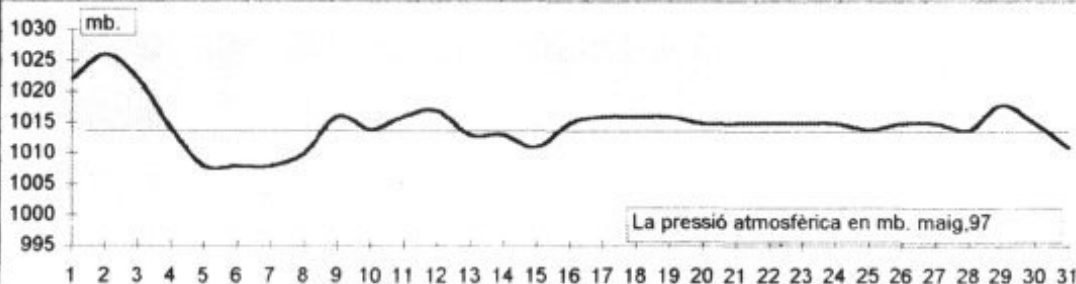
Maria Galmés

CAN XESC, ESTACIÓ PLUVIOMÈTRICA B 480 S. LLORENÇ DESCARDASSAR**MAIG 97**

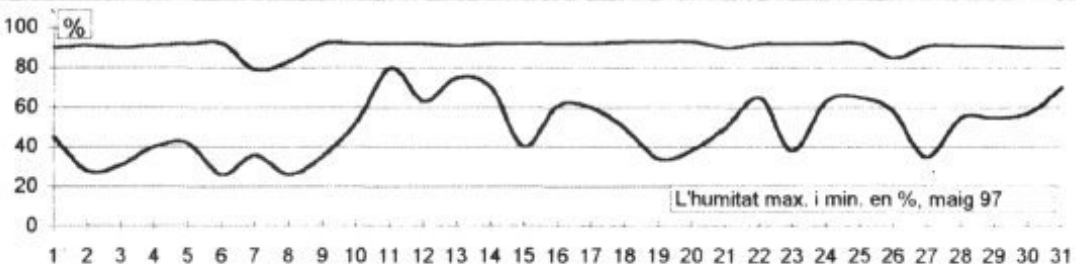
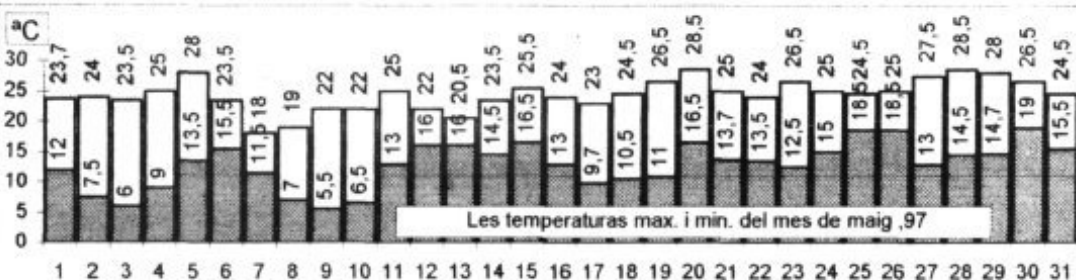
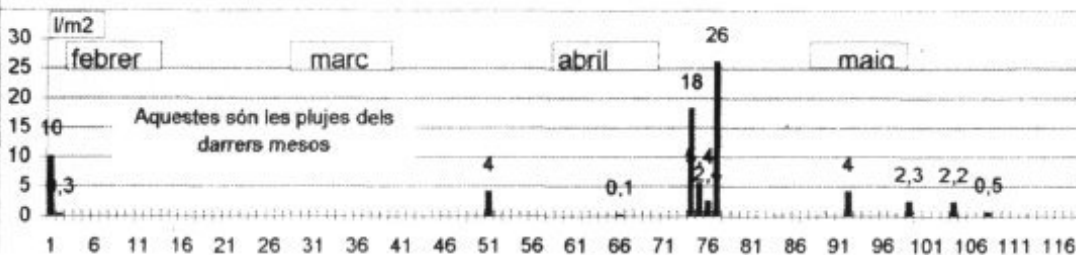
El vent: barres curtes (vel. max.), barres llargues (km. recorreguts amb 24 hores) lletres (direcció)

DADES DEL 97

cel serè	20
cel núvol	7
cel cobert	4
gelades	0
calabruix	0
boires	1
tempestes	1
temp. max.	28,5
temp. min.	5,5
temp. mitjana	18,6
temp. max. mitja	24,4
temp. min. mitja	12,8
pluja S. Llorenç	9
pluja acumulada	111,6

DADES DEL 96

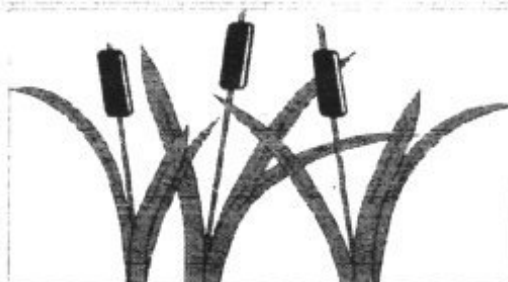
cel serè	20,0
cel núvol	5,0
cel cobert	6,0
gelades	0,0
calabruix	0,0
boires	3,0
tempestes	4,0
temp. max.	30,0
temp. min.	7,0
temp. mitjana	17,0
temp. max. mitja	23,0
temp. min. mitja	11,0
pluja S. Llorenç	50,0
pluja acumulada	252

La pluja

S. Llorenç	9
S. Fontpella	7,5
S. Planes	6,5
S. Roca	6
S. Vives	8
Infern	7
S. Surede	5,5
Es Recreo	6
S. Costas	3

Estam arribant una vegada més a l'estiu amb una sequera molt semblant a la de l'any 95, però amb l'avantatge que enguany és a flor de terra i els pous tenen els nivells molt elevats. Això fa pensar que no tindrem gaire complicacions d'abastiment d'aigua, almanco els primers mesos de l'estiu.

Xesc

No perquè la tinguem vista des de sempre i ens sembli d'allò més normal ens hem de deixar de fixar amb la imatge dels fils i cables d'electricitat i telèfon que envaïxen les nostres façanes i carrers. Potser algú trobi que arribam a esser pesats de tant de repetir la mateixa lletania, però no ens cansarem de fer-ho fins que l'Ajuntament decideixi enterrar aquests atemptats contra la més mínima sensibilitat estètica.

Ara que la gent s'ha decidit a arreglar les façanes i poc a poc el poble va agafant una imatge molt més agradable que la que oferia fa alguns anys -i, repetim, gràcies a la iniciativa privada, no de l'Ajuntament-, és ben hora que la nostra primera institució agafi les missions i es decideixi també a rentar la cara del nostre poble. Està bé que facin plans d'embelliment a Cala Millor, Sa Coma i S'Illot i, si voleu, fins i tot que construïxi autòriums, però aquí també ens agraden les coses hermoses i la gent, pel que se sent pel carrer, comença a estar cansada

de veure les façanes travessades per tants de cables, capses de plàstic i tubs. No he sentit ningú que, quan se'n parla, no ho critiqui.

Per què no s'hi posen d'una vegada i, al temps que enterren els cables, aprofiten per canviar la il·luminació pública? Hi ha carrers que no tenen ni una farola encesa, i les que hi estan semblen més llumetes d'oli que no fanals per ajudar els vianants a no travelar. És insultant comparar els vespres llorencins amb els d'altres pobles veïnats, com Artà, que tenen un pressupost molt inferior al nostre i en canvi disposen d'unes faroles que fan llum i enveja.

A la fotografia podem veure l'estat amb què es troba la façana de ca S'Escaleta, per on, almanco teòricament, hi passen cada dia un bon grapat de joves llorencins. No sé si aquests cables són perillosos, però jo no els agafaria amb la mà, i estan subjectats d'una manera que suposam provisional... des de fa més de sis anys! És això normal? No passa

d'hora de prendre mesures abans que hàgim de patir alguna desgràcia?

Per ventura la culpa és GESA, però també podria esser que ja ni se'n recordassin que tenim això d'aquesta manera, esperant que un dia de xeremies el nostre Ajuntament es decideixi a arreglar d'una vegada la plaça Nova. Per les festes de l'any passat exposaren els plànols i asseguraren que al cap de pocs mesos haurien començat les obres, però a hores d'ara no hem vist gens de moviment. No sabem si hi ha problemes burocràtics, si l'empresa que les ha de fer no disposa de temps o si esperen a tenir les eleccions més aprop, a fi que la gent tenguí fresca la inauguració i els torni votar. Si es molestassin a informar la gent per ventura aquestes preguntes trobarien la resposta adequada, però com que no solen informar de res ens l'hauem d'imaginar, la resposta, i no crec que sigui gaire favorable als polítics.

Text: Josep Cortès

Fotografia: Xisca Santandreu